

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (description research) เรื่องการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด ในศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยยาเสพติด ที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษาเสพติดสงขลา และศูนย์บำบัดรักษาเสพติดปัตตานี จำนวน 228 คน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด และข้อมูลเกี่ยวกับการเลิกยาเสพติด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติดแต่ละระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะกลับสู่สังคม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล(N = 228)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ระยะถอนพิษยา		ระยะฟื้นฟูฯ		ระยะติดตามผล		
	(n ₁ =76)		(n ₂ =76)		(n ₃ =76)		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
อายุ (ปี)	13 – 25	37	48.7	44	57.9	48	63.2
	26 – 40	36	47.4	24	31.7	23	30.2
	41 – 53	3	3.9	8	10.4	5	6.6
อายุระยะถอนพิษยา (ปี) (\bar{X} = 25.68, SD = 7.75, min = 13, max = 50)							
อายุระยะฟื้นฟูฯ (ปี) (\bar{X} = 26.82, SD = 8.79, min = 15, max = 53)							
อายุระยะติดตามผล (ปี) (\bar{X} = 24.59, SD = 9.76, min = 14, max = 50)							
อายุโดยเฉลี่ยทั้งหมด(ปี) (\bar{X} = 25.70, SD = 8.32)							

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		ระยะถอนพิษยา		ระยะฟื้นฟูฯ		ระยะติดตามผล	
		(n ₁ =76)		(n ₂ =76)		(n ₃ =76)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	76	100	76	100	64	84.2
	หญิง	0	0	0	0	12	15.8
ศาสนา	พุทธ	58	76.3	54	71.1	47	61.8
	อิสลาม	18	23.7	22	28.9	29	38.2
สถานภาพสมรส							
	โสด	50	65.8	48	63.2	52	68.4
	คู่	18	23.7	19	25.0	15	19.7
	ม่าย/แยก/หย่า	8	10.5	9	11.8	9	11.8
รายได้ต่อเดือน (\bar{X} = 5,121, SD = 4,936.57, min = 0, max = 20,000, median = 4,600, mode = 0)							
	ไม่มีรายได้	22	28.9	15	19.7	23	30.3
	ต่ำกว่า 5,000	16	21.1	24	31.6	23	30.3
	5,001 – 10,000	20	26.3	27	35.5	24	31.6
	มากกว่า 10,000	18	29.7	10	13.2	6	7.8
อาชีพก่อนเข้ารับการรักษา							
	นักเรียน / นักศึกษา	1	1.3	7	9.2	13	17.1
	รับจ้าง	18	23.7	29	38.2	26	34.2
	เกษตรกรกรรม	20	26.3	14	18.4	16	21.1
	ประมง	19	25.0	1	1.3	3	3.9
	ค้าขาย	7	9.2	13	17.1	9	11.8
	ว่างงาน	5	6.6	9	11.8	9	11.8
	อื่นๆ ราชการ ธุรกิจส่วนตัว 6		7.9	3	3.9	0	0
ระดับการศึกษา							
	ไม่ได้รับการศึกษา	1	1.3	3	3.9	3	3.9
	ประถมศึกษา	14	18.4	22	28.9	21	27.6

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ระยะถอนพิษยา		ระยะฟื้นฟูฯ		ระยะติดตามผล	
	(n ₁ =76)		(n ₂ =76)		(n ₃ =76)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	36.8	29	38.2	33	43.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	17	22.4	14	18.4	12	15.8
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	15	19.7	8	10.5	7	9.2
ปริญญาตรี	1	1.3	0	0	0	0

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ร้อยละ 48.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปี อายุเฉลี่ย 26.8 ปี ร้อยละ 100 เป็นเพศชาย ร้อยละ 76.3 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 23.7 นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.8 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 26.3 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 29.7 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 36.8 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 22.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ร้อยละ 57.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปี อายุเฉลี่ย 25.68 ปี ร้อยละ 100 เป็นเพศชาย ร้อยละ 71.1 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 28.9 นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.2 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 38.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 81.5 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 38.2 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 28.9 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างระยะติดตามผล ร้อยละ 63.2 มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปี อายุเฉลี่ย 24.59 ปี ร้อยละ 84.2 เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 38.2 นับถือศาสนาอิสลาม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.4 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 34.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 30.3 ไม่มีรายได้และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 43.4 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 27.6 มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

ตาราง 2

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลการเสพยาเสพติด (N = 228)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ระยะถอนพิษยา		ระยะฟื้นฟูฯ		ระยะติดตามผล	
	(n ₁ =76)		(n ₂ =76)		(n ₃ =76)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สารเสพติดที่ใช้ครั้งแรก						
บุหรี่	61	80.3	68	89.5	56	73.7
สุรา เบียร์	7	9.2	2	2.6	1	1.3
สารระเหย	0	0	0	0	1	1.3
ยาบ้า	4	5.3	5	6.6	10	13.2
กัญชา	5	3.9	1	1.3	4	5.3
อื่นๆ กระท่อม ยาเม็ค	1	1.3	0	0	4	5.3
อายุที่เริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรก (ปี) (\bar{X} = 15.82, SD = 3.47, min = 7, max = 32)						
7 - 10	2	2.6	2	2.6	2	2.6
11 - 15	43	56.6	43	56.6	35	46.1
16 - 20	24	38.6	29	38.2	33	43.4
21 - 25	5	6.6	1	1.3	6	7.9
26 - 30	1	1.3	1	1.3	0	0
31 - 35	1	1.3	0	0	0	0
ระยะเวลาที่เสพยาเสพติด (ปี) (\bar{X} = 7.50, SD = 5.86, min = 1, max = 32)						
1 - 5	35	46.1	26	34.2	47	61.8
6 - 10	19	25.0	30	39.5	16	21.0
11 - 15	16	21.0	11	14.5	7	9.2
16 - 20	4	5.3	7	9.2	3	3.9
21 - 25	2	2.6	0	0	2	2.6
26 - 30	0	0	2	2.6	0	0
31 - 35	0	0	0	0	1	1.3

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ระยะถอนพิษยา		ระยะฟื้นฟูฯ		ระยะติดตามผล	
	(n ₁ =76)		(n ₂ =76)		(n ₃ =76)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ยาเสพติดตัวหลักที่มารับบำบัดรักษาครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
บุหรี	26	34.2	27	35.5	24	31.6
สุรา เบียร์	16	21.1	12	15.8	4	5.3
สารระเหย	2	2.6	1	1.3	3	3.9
ยาบ้า	51	67.1	58	76.3	43	56.6
กัญชา	24	31.6	29	38.2	28	36.8
เฮโรอีน	8	10.5	8	10.5	8	10.5
ยาอื่น	3	3.9	0	0	0	0
อื่นๆ น้ำกระท่อม/ยาแก้ไอ15		19.7	8	10.5	7	9.2
การเข้ารับการบำบัดรักษาในระบบ						
สมัครใจรักษา	58	76.3	16	21.1	23	30.3
ถูกบังคับตาม พรบ.	18	23.7	60	78.9	53	69.7
ความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในปัจจุบัน						
ตั้งใจเลิกยาเสพติด	73	96.1	71	93.4	76	100
ไม่ตั้งใจเลิกยาเสพติด	3	3.9	5	5.6	0	0

จากตาราง 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ร้อยละ 80.3 ใช้สารเสพติดครั้งแรก คือ บุหรี ร้อยละ 56.6 ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี ร้อยละ 46.1 ใช้ยาเสพติดนาน 1 – 5 ปี ร้อยละ 67.1 มาบำบัดรักษา ยาบ้า รองลงมา ร้อยละ 34.2 มาบำบัดรักษา บุหรี ร้อยละ 76.3 มารักษาในระบบสมัครใจรักษา ร้อยละ 96.1 มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ร้อยละ 86.5 ใช้สารเสพติดครั้งแรก คือ บุหรี ร้อยละ 56.6 ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี ร้อยละ 39.5 ใช้ยาเสพติดนาน 6 – 10 ปี ร้อยละ 76.3 มาบำบัดรักษา ยาบ้า รองลงมา ร้อยละ 38.2 มาบำบัดรักษา กัญชา ร้อยละ 78.9 มารักษาในระบบบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ร้อยละ 93.4 มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างระยะติดตามผล ร้อยละ 73.7 ใช้สารเสพติดครั้งแรก คือ บุหรี่ ร้อยละ 46.1 ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี ร้อยละ 61.8 ใช้ยาเสพติดนาน 1 – 5 ปี ร้อยละ 56.6 มาบำบัดรักษาที่บ้าน รongลงมา ร้อยละ 36.8 มาบำบัดรักษากัญชา ร้อยละ 69.7 มารักษาในระบบบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ร้อยละ 100 มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกอายุเฉลี่ย 15.82 ปี อายุ น้อยสุด 7 ปี และอายุมากที่สุด 32 ปี ระยะเวลาที่เสพยาเสพติด เฉลี่ย 7.50 ปี ระยะเวลา น้อยที่สุดที่เสพยาเสพติด 1 ปี ระยะเวลา มากที่สุดที่เสพยาเสพติด 32 ปี

ตาราง 3

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลการเลิกยาเสพติด (N = 228)

ข้อมูลการเลิกยาเสพติด	ระยะถอนพิษยา (n ₁ = 76)		ระยะฟื้นฟูฯ (n ₁ = 76)		ระยะติดตามผล (n ₁ = 76)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การเลิกยาเสพติด						
ไม่เคย	20	26.3	31	40.8	24	31.6
เคย หยุดได้นานที่สุด (เดือน) (\bar{X} = 12.10, SD = 25.30)						
1 – 12	38	50.0	29	38.1	36	47.3
13 – 24	6	7.9	11	14.5	8	10.6
25 – 36	4	5.3	1	1.3	1	1.3
37 – 48	4	5.3	3	3.9	5	6.6
49 – 60	1	1.3	0	0	0	0
มากกว่า 60	3	3.9	1	1.3	2	2.6
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาเสพติดของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
ความสมัครใจเลิกยา	57	75.0	36	47.4	45	59.2
การรับรู้ความสามารถ	27	35.5	26	34.2	33	43.4
มีวิธีแก้ไขปัญหา	26	34.2	36	47.4	26	34.2
การเห็นคุณค่าตนเอง	55	72.4	61	80.3	50	65.8
การตระหนักถึงโทษ	42	55.3	43	56.6	45	59.2

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลการเลิกยาเสพติด	ระยะถอนพิษยา		ระยะฟื้นฟู		ระยะติดตามผล	
	(n ₁ =76)		(n ₁ =76)		(n ₁ =76)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การมีแหล่งให้คำปรึกษา	20	26.3	22	28.9	32	42.1
ความหวังดีของพ่อแม่	58	76.3	65	85.5	55	72.4
มีหน้าที่ความรับผิดชอบ	26	34.2	42	55.3	35	46.1
การจูงใจขณะคำปรึกษา	27	35.5	33	43.3	35	46.1
การมีงานทำ	21	27.6	27	35.5	30	39.5
การมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ	37	48.7	45	59.2	44	57.9

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ร้อยละ 26.3 ไม่เคยมีประสบการณ์ การเลิกยาเสพติด ร้อยละ 50 หยุดยาเสพติดได้นาน 1 – 12 เดือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 76.3 เป็นปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ รองลงมา เป็นปัจจัยด้านความสมัครใจเลิกยาด้วยตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองร้อยละ 75.0 และร้อยละ 72.4 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ร้อยละ 40.8 ไม่เคยมีประสบการณ์ การเลิกยาเสพติด ร้อยละ 38.1 หยุดยาเสพติดได้นาน 1 – 12 เดือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 85.5 เป็นปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ รองลงมา ร้อยละ 80.3 เป็นปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

กลุ่มตัวอย่างระยะติดตามผล ร้อยละ 31.6 ไม่เคยมีประสบการณ์ การเลิกยาเสพติด ร้อยละ 38.1 หยุดยาเสพติดได้นาน 1 – 12 เดือน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 72.4 เป็นปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ รองลงมา ร้อยละ 65.8 เป็นปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด

ตาราง 4

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด
แต่ละขั้นตอน (N = 228)

การกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติด	\bar{X}	SD	ระดับ
ระยะของการบำบัดรักษา			
ระยะถอนพิษยา	2.82	0.61	มาก
ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ	2.82	0.61	มาก
ระยะติดตามผล	2.82	0.61	มาก

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติด ทุกระยะของการบำบัดรักษาคือ ระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผลพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละระยะของการบำบัดเพื่อเลิกยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทุกระยะ ($\bar{X} = 2.82$, $SD = 0.61$)

ตาราง 5

ค่าสถิติ f -Test เปรียบเทียบการกำกับตนเองระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะติดตามผล (N = 228)

ANOVA

ระยะของการรักษา	การเปรียบเทียบ	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระยะถอนพิษยา	Between Groups	1.669	2	.834	2.272	.106
	Within Groups	82.637	225	.367		
	Total	84.306	227			
ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ	Between Groups	1.669	2	.834	2.272	.106
	Within Groups	82.637	225	.367		
	Total	84.306	227			
ระยะติดตามผล	Between Groups	1.669	2	.834	2.272	.106
	Within Groups	82.637	225	.367		
	Total	84.306	227			

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการกำกับตนเองของกลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผลไม่มีความแตกต่างในการกำกับตนเองในการเลิกยาเสพติด ในแต่ละระยะของการเลิกยาเสพติด

อภิปรายผลการวิจัย

การกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้ ในแต่ละระยะของการรักษา ได้แก่ ระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผล สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผล มีอายุอยู่ระหว่าง 13 – 25 ปีคิดเป็นร้อยละ 48.7, 57.9 และ 62.3 ตามลำดับ เป็นเพศชาย ร้อยละ 100, 100 และ 84.2 ตามลำดับ และ เป็นเพศหญิงระยะติดตามผลร้อยละ 15.8 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในกลุ่มผู้บำบัดรักษาเป็นการศึกษาในกลุ่มผู้เสพยาหรือผู้ติดสารเสพติด ในโรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข พบว่าผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (สาวิตรี, 2547) และ ยังสอดคล้องกับการสรุปสถานการณ์ยาเสพติดปี 2549 และแนวโน้มของปัญหา ของศูนย์ปฏิบัติการ ฝึกระวัง สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2550) รายงานว่าผู้เข้ารับการรักษาของสถาน บำบัดรักษาทั่วประเทศ ส่วนใหญ่ที่เข้ารับเป็นครั้งแรก จะเป็นกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 25 ปี เป็นกลุ่มหลักที่เข้าบำบัดรักษามีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 49 เนื่องจากยาเสพติดในกลุ่มกระตุ้น ประสาทระบาดเข้าไปในกลุ่มวัยรุ่นที่เสพยาเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง (สุชาติ, 2543) วัยรุ่นช่วงอายุ 13 – 19 ปีมีความอยากรู้อยากลอง อยากเห็น เลียนแบบและมีความกล้าแบบเสี้ยวๆ มี โอกาสต่อการเสพยาและติดยาเสพติดได้ง่าย (ธงชัย, 2541; บุญเรือง, 2547) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผล ร้อยละ 65.8, 63.2 และ 68.4 มี สถานภาพสมรส โสดตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะ ติดตามผล ร้อยละ 60.0, 56.6 และ 55.3 ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ย 5,121 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับรายงานสถิติของผู้เข้ารับการรักษาของสถานบำบัดรักษาทั่ว ประเทศกล่าวว่าการกลุ่มอาชีพของผู้เข้ารับการรักษาที่หลากหลายแต่ที่พบมาก คือกลุ่มว่างงาน และกลุ่มกรรมกร มีร้อยละ 25 และร้อยละ 22 ตามลำดับ (ศูนย์ปฏิบัติการฝึกระวัง สำนักงาน ป.ป.ส. , 2550) ส่วนใหญ่ร้อยละ 36.8, 38.2 และ 43.4 อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับการ สรุปสถานการณ์ยาเสพติดปี 2549 และแนวโน้มของปัญหา ของศูนย์ปฏิบัติการ ฝึกระวัง สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2550) รายงานสถิติของผู้เข้ารับการรักษาของสถานบำบัดรักษา ทั่วประเทศ ส่วนใหญ่ที่เข้ารับส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษา

จากตาราง 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะ ติดตามผลส่วนใหญ่ ใช้บุหรี่เป็นครั้งแรกร้อยละ 80.3, 89.5 และ 73.7 ตามลำดับ เนื่องจากเป็นยาเสพติดที่ถูกกฎหมายไม่เกิดผลร้ายทางอาชญากรรมทำให้เยาวชนใช้บุหรี่เป็นยาเสพติดตั้งต้น ซึ่งมัก นำไปสู่การใช้ยาเสพติดตัวอื่นต่อไป (ทรงเกียรติ, 2543) ใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11 – 15 ปี คิด เป็นร้อยละ 56.6, 56.6 และ 46.1 เป็นเพราะว่าวัยรุ่นเป็นวัยค้นหาตัวเอง อยากรู้อยากลอง อีกทั้งวัยนี้ เป็นวัยที่เพื่อนมีอิทธิพลต่อตัววัยรุ่นเองสูงมากยิ่งถ้ามีกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติด ชักนำไปให้ลองเสพยา (ทรง เกียรติ, ชาวุทธิย์, และ สาวิตรี, 2543) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟู

สมรรถภาพและระยะติดตามผลมาบำบัดรักษาขาบาดเจ็บเป็น ร้อยละ 67.1, 76.3 และ 56.6 ตามลำดับ รองลงมาคือ การมาบำบัดรักษากระดูกขาร้อยละ 31.6, 38.2 และ 36.8 ตามลำดับ สอดคล้องกับรายงานสถิติของผู้เข้ารับการรักษาของสถานบำบัดรักษาทั่วประเทศกล่าวว่า กลุ่มเยาวชนที่เข้าบำบัดรักษาเสพยาเสพติดประเภทยาบ้า กัญชาและสารระเหย โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 97 (ศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวัง สำนักงาน ป.ป.ส., 2550) มารักษาในระบบบังคับบำบัดรักษาตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพคิดเป็นร้อยละ 78.9 และระยะติดตามผลคิดเป็นร้อยละ 69.7 เนื่องจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ทำให้สถิติผู้ป่วยที่มารักษาด้วยระบบดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นและอยู่รับการบำบัดระยะยาวนาน ส่วนระยะถอนพิษยามารักษาด้วยระบบสมัครใจร้อยละ 76.3 เนื่องจากการไม่สมัครใจอยู่รักษาอย่างต่อเนื่องให้ครบขั้นตอนการรักษาของผู้ป่วยเพียงแถมารักษาเพียงแถมถอนพิษยาเท่านั้น (งานเวชระเบียน ศูนย์บำบัดรักษาเสพยาเสพติดสงขลา, 2554)

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะติดตามผลร้อยละ 50.0, 38.1 และ 47.3 ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการหยุดเสพยาเสพติดนาน 1-2 เดือนและ ร้อยละ 76.3, 85.5 และ 72.4 ตามลำดับ ระบุว่าปัจจัยด้านความรักความหวังดีของพ่อแม่ เป็นปัจจัยในการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วย เนื่องจากจะช่วยเหนี่ยวรั้งให้ผู้ติดยาเสพติดเลิกยาเสพติดได้สำเร็จ เพราะพ่อแม่มีบทบาทที่สำคัญต่อบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก เป็นแหล่งถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เมื่อบุคคลหลงทางไปติดยาเสพติดก็มีพ่อแม่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นแรงบันดาลใจเหนี่ยวรั้งให้เลิกยาเสพติดได้ ด้วยเหตุที่ไม่อยากให้พ่อแม่เสียใจและเป็นทุกข์เพราะตนเอง (บุญเรือง, 2547; สุนิรัตน์ และ ศรีพรรณ, 2544) รองลงมา เป็นปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ และระยะติดตามผล ร้อยละ 72.4, 80.0 และ 65.8 ตามลำดับ เป็นเพราะว่ามนุษย์ในสังคมจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและสามารถดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามมาตรฐานสังคมโดยไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ การที่รู้สึกว่าเป็นคนดีเป็นที่ต้องการของคนอื่น ผู้ที่เลิกยาเสพติดได้สำเร็จ จะมีความคิดเปลี่ยนไป โดยเริ่มมองตนเองในทางที่ดีขึ้น มีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี มีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกตนเองมีคุณค่าเป็นที่รักของคนอื่น เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เลิกยาเสพติดไม่คิดกลับไปเสพยาเสพติดอีก (สมเกียรติ, 2542; สุนิรัตน์ และ ศรีพรรณ, 2544)

2. การกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด (ตาราง 4)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติด ทุกระยะของการบำบัดรักษาคือ ระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผล พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละระยะของการบำบัดเพื่อเลิกยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทุกระยะ ($\bar{X} = 2.82$,

SD = 0.61) อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผล ร้อยละ 96.1, 93.4 และ 100 ตามลำดับที่รับการบำบัดรักษาอยู่ มีความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด (ตาราง 2) เนื่องจากแต่ละระยะการรักษา เช่นการถอนพิษยาแบบผู้ป่วยใน เป็นการแยกผู้ป่วยให้เป็นสัดส่วนโดยจัดให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยจากยาเสพติด หรือสิ่งยั่วยุ ที่อาจทำให้นึกถึงการเสพยาเสพติด มีการทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับคนที่ไม่มีอาการถอนพิษยา เช่น กลุ่มจงใจเพื่อการรักษาต่อเนื่อง การให้คำปรึกษารายบุคคล กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มนันทนาการ เป็นต้น ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพของการรักษาผู้ป่วยได้เรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาความตั้งใจ ที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคมภายนอก การได้เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในขณะที่บำบัดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพดังกล่าวมีผลต่อการเรียนรู้การกำกับตนเองต่อการเลิกยาเสพติดด้วย (กลุ่มภารกิจบริการวิชาการ, 2549; กัลยา, 2539; ชงชัย, 2541; สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพฑูริย์ (2550) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับการบำบัดด้วยความเต็มใจให้ความร่วมมือใช้ชีวิตในระหว่างการบำบัด ดำเนินไปตามโปรแกรมที่มีอยู่หลักๆ นั้นคือการทำกลุ่มประชุมเข้า การใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการปรับพฤติกรรมและอารมณ์ให้เหมาะสม การทำกิจกรรมอาสาสมัคร การจัดกลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ นำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองในด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสติปัญญาและคุณธรรม และด้านทัศนคติและทักษะในการทำงาน และการดำรงชีวิต มีผลให้กลุ่มตัวอย่างประสบความสำเร็จในการเลิกยาเสพติด รวมทั้งจากผลการศึกษานี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผลร้อยละ 76.3, 85.5 และ 72.4 ตามลำดับ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาเสพติด คือความรัก ความหวังดีของพ่อแม่ (ตาราง 3) ซึ่งการเลิกยาเสพติด ของผู้ป่วยต้องการกำลังใจจากบุคคลที่มีความหมาย ที่จะเป็นแรงบันดาลใจให้เลิกยาเสพติดมากขึ้น (สุนิรัตน์ และ ศรีพรรณ, 2544) จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่าง มีการกำกับตนเองในทุกะยะของการรักษาอยู่ในระดับมาก

3. เปรียบเทียบการกำกับตนเองระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผลเพื่อการเลิกยาเสพติด (ตาราง 5)

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการกำกับตนเองของกลุ่มตัวอย่างระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างในการกำกับตนเองในการเลิกยาเสพติด ในแต่ละระยะของการเลิกยาเสพติด อาจเป็นเพราะว่าการรักษาแต่ละระยะทำให้ผู้ป่วยเกิดการกำกับตนเอง ดังนี้ (กลุ่มภารกิจบริการวิชาการ, 2549; กัลยา, 2539; ชงชัย, 2541; สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2547) ระยะถอนพิษยา เน้นการบำบัดรักษาอาการทางร่างกายที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดด้วยการใช้อื่นทดแทนอาการ เพื่อช่วยระงับความต้องการยาหรือให้หยุดยาเสพติด โดยทั่วไปจะให้การถอนพิษยาตามอาการ สภาพร่างกายและยาเสพติดที่ใช้เพื่อ

บำบัดรักษาอาการขาดยา รักษาภาวะแทรกซ้อนทางร่างกาย และจิตใจ การตรวจร่างกายทุกระบบอย่างละเอียด เป็นการแยกผู้ป่วยให้เป็นสัดส่วนโดยจัดให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยจากยาเสพติด หรือสิ่งยั่วยุ ที่อาจทำให้นึกถึงการเสพยาเสพติด มีการทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับคนที่ไม่มีอาการถอนพิษยา เช่น กลุ่มจูงใจเพื่อการรักษาต่อเนื่อง การให้คำปรึกษารายบุคคล กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มนันทนาการ เป็นต้น จึงทำให้การกำกับตนเองในระยะถอนพิษยา อยู่ในระดับมาก

การบำบัดรักษาระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถเลิกยาเสพติดด้วยตนเองได้อย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ป่วยยาเสพติด มีจิตใจที่เข้มแข็งพอที่จะหยุดใช้ยาเสพติดและดำรงชีวิตอยู่สังคมได้อย่างปกติสุข ขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลารักษาต่อเนื่องอย่างน้อย 4 - 6 เดือนขึ้นไป ที่จะทำให้ผู้ป่วยยาเสพติดมีความเข้มแข็งพอที่จะเผชิญกับสังคมที่ยังคงมียาเสพติดอยู่ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ การพัฒนาด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม พัฒนาทักษะต่างๆ ในการดำรงชีพ และการแก้ไขปรับปรุงนิสัย พฤติกรรมการปฏิบัติที่เปลี่ยนไปเนื่องจากการไปเสพยาเสพติด การแนะนำแนวทางในการปรับตนเองของผู้ป่วยให้ดีขึ้นโดยจัดให้ผู้ป่วยได้รับกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มบำบัด งานบำบัด อาชีวบำบัด มีการดำเนินในกิจกรรมประจำวันที่เหมาะสมเป็นกระบวนการให้ผู้ป่วยเกิดพลังการเรียนรู้อย่างเข้มแข็งในการบำบัดรักษาทั้งทางกาย จิต สังคม โดยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เจตคติ ความรู้สึก และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ไม่พึ่งพายาเสพติด โดยใช้หลักความฉลาดทางอารมณ์ ให้มีการรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถดูแลความขัดแย้งทางอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม (บุญเรือง, 2547; ธงชัย, 2541) จึงทำให้การกำกับตนเองในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพอยู่ในระดับมาก

ระยะติดตามผล เป็นระยะสุดท้ายของการรักษา ผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้าบำบัดรักษามีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งพอจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกได้ด้วยตัวเองแล้ว สถานะบำบัดรักษาจะให้ผู้ป่วยกลับไปอยู่กับครอบครัว เพื่อเริ่มทดลองใช้ชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพายาเสพติดต่อไป การดูแลติดตามหลังการรักษานี้เป็นการช่วยให้กำลังใจ และแนะนำแนวทางการปฏิบัติตน ให้กับผู้ป่วยยาเสพติด เพื่อให้หลีกเลี่ยงปัญหาทางจิตและร่างกายต่างๆ ที่ก่อให้เกิดเป็นสาเหตุของการติดยาเสพติด และให้อยู่ห่างไกลจากสิ่งแวดล้อมที่ชักนำโดยเฉพะยาเสพติด โดยใช้เวลาในการติดตามหลังการรักษาอีกอย่างน้อย 1 ปี จึงทำให้การกำกับตนเองในระยะติดตามผลอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเพื่อสังเกตตนเอง การตัดสินใจ และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง ในการกำกับตนเองของระยะถอนพิษยา ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและระยะติดตามผล อธิบายได้ว่าการกำกับตนเองเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Bandura, 1977) ซึ่งการวิจัยครั้ง

นี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยยาเสพติดมีพฤติกรรมกำกบตนเองในการเลิกยาเสพติดตามแนวคิดของ แบนดูรา (1997) เป็นไปทางบวกทั้ง 3 ขั้นตอน อาจเนื่องจากผลของกระบวนการบำบัดรักษาในแต่ละระยะของศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้ทำให้ผู้ป่วยมีการกำกบตนเอง ซึ่งใช้ระยะเวลาานพอสมควร และมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การเลิกยาเสพติด โดยการเพิ่มคุณค่าในตนเองของผู้ป่วยด้วยกระบวนการบำบัดรักษา โดยเน้นด้านจิตอารมณ์ และสังคมของผู้ป่วยเป็นหลักก็ได้